

201104735 - 40
KV/EMB 315

Hjartdal 01.11.2015

Til

NVE – Konesjonsavdelinga, postboks 5091, 0301 Oslo

Advokatkontoret Lund og co, v/Karianne Aamdal Lundgaard, Akersgt. 30, 0158 Oslo

Hjartdal kommune, 3692 Sauland

Uttalelse vedr. revisjon av konsesjonsvilkår for reguleringen av Hjartdal – Tuddalvassdraget.

Temaer som uttalelsen tar for seg er som følger.

- MILJØMÅL OG TILTAK.
- ALLMENNE INTERESSER, HERUNDER LANDBRUK.
- MAGASINRESTRIKSJONER/FYLLINGSTIDSPUNKT.
- OPPRYDDING
- ALLMENNE INTERESSER/KULTUR.
- ALLMENNE INTERESSER/NATURVERN.

Da Hjartdal-Tuddalvassdraget blei utbygd på 1950-tallet, ble de aller fleste vann og elver av noen størrelse, og dem var det mange av i Hjartdal, sterkt berørt av kraftutbyggingen. Det har store negative konsekvenser for miljøet. Da blir det underlig, direkte provoserende å se at Skagerak i sitt revisjonsdokument uttaler at man ikke har registrert skader og ulemper ved utbyggingen som man ikke forutså for 50-60 år siden.

Det ble stilt få krav til miljøhensyn i konsesjonen fra 1950-tallet. Den forestående revisjonen av Hjartdal-Tuddalvassdraget har som hovedformål å bedre miljø- og naturforhold ved å avbøte ulemper og negative virkninger ved utbyggingen. Det vil forhåpentligvis føre til at vi får god økologisk tilstand i vann og elver som omfattes av utbyggingen. I dag har nesten alle vann og elver i området en samlet økologisk vurdering som dårlig. Det dokumenteres at det skyldes kraftutbygging. (Vannregion Vest-Viken. Ksmvf/SMVF, 19.april 2015.) **Derfor er det svært viktig at det blir satt konkrete miljømål for hele området og Skagerak må instrueres om å høyne sitt ambisjonsnivå for miljøet. Målene må settes uten at økonomi skal være førende.**

Alle de større elvene og bekkene som er tatt med i kraftutbyggingen, har tørrlagte elvestrekk. Det har selvfølgelig sterke negative konsekvenser for miljøet, endring av habitat, biologisk endringer som følge av vannføringsendring. I flere elver er fisken er forsvunnet og kvaliteten på vannet som drikkevann blir også sterkt forringet ved at gjennomstrømmingen i elva ikke fungerer. Det må nevnes

at elva som opprinnelig rant ut fra Skjessvatn og inn i Stangesjø (Gaulsåa), har lange tørre elvestrekk. Det samme gjelder elva som rant ut fra Breivatn (Vangsåi) og lenger nede i dalen danner Hjartdøla. **Vil man sette mål for forbedring og det skal man, må grensen for minstevannføring heves i hele elvestrekket.** NVE vil innføre dagens standardvilkår i samtlige revisjoner. Det gir muligheten for å pålegge regulanten miljøtiltak uten hensyn til energiproduksjon og det må gjøres hvis man skal få til miljøforbedrende tiltak.

På tunneltraseen mellom Bjordal Kraftstasjon og Breivatn, er det et bekkeinntak ca. 400m øst for Kleivstjønn. Dette inntaket kan vi ikke se er registrert noe sted. Det finner vi sterkt kritikkverdige. Da stilles det spørsmål om lovligheten av inntaket i det hele. Bekkeinntaket tar alt vannet oppstrøms og det meste av innløpsvannet i Kleivstjønn. Vannet er nå ødelagt som fiskevann med lavt oksygeninnhold og gjengroing som følge. Vi krever å få dette bekkevannet tilbake i sin helhet og at det utarbeides en plan for å restaurere Kleivstjønn tilbake til det gode fiskevannet det engang var. Kleivstjønn er svært viktig da det er et av de vanna som er tilgjengelig for mindre mobile rett ved bilveg som det ligger.

Rett etter Bjordal kraftstasjon går som nevnt vannet i tunnel til Breivatn. Vi mener at her må kraftselskapet pålegges en minstevannføring i det gamle elvefare. Her gikk det tidligere 500l sek og var et flott skue rett ved vegen. Vannet rant gjennom stulen Kaldalen og sikret vannutskifting i løken der og gode levekår for fisk. I dag er det, i likhet med Kleivstjønn, fisketomt og uten rennende vann er det bare myggen som sikres optimale forhold.

ALLMENNE INTERESSER/LANDBRUK.

Ved utbygginga av Hjartdal-Tuddalvassdraget, ble det bl.a. tatt inn avløpet for flere sidebekker. Et eksempel er vannet fra Opsaldamtjønn. Her rant det før en bekk som ga vann til flere gårder nedover i bygda. Her må vannet føres tilbake til den opprinnelige bekken og ved større nedbørsmengder bør vannet ledes bort til Synken. Når vannet blir borte fra bekker som renner gjennom kulturlandskapet, medfører det store problemer for ei hel næring. For å sikre tilgang til vann for landbruket i bygdene, må man åpne for at ikke alle små vannkilder «støvsuges», men at de blir liggende urørte. Ved revisjonen bør denne problematikken gjennomgås på nytt og sakene drøftes med berørte parter for å finne fram til gode løsninger.

Et annet problem er at vannstanden ofte blir holdt veldig høy i Hjartsjøvatnet. Det fører til at vannet trekker inn i jordene som blir så bløte at det er umulig å kjøre traktor på jorda. Da blir verdien som dyrket mark sterkt forringet og jorda kan bli liggende brakk. Dette er eksempler som berører en hel næring og derfor må det settes nye vilkår for å rette opp ulemper som næringen er påført etter kraftutbygginga. Det er god grunn til å tro at folk ikke forutså alle konsekvenser av tillatelser som ble gitt i en tid da kraftutbygging førte til arbeid og inntekt i bygdene på femti-tallet.

FYLLINGSTIDSPUNKT/MAGASINRESTRIKSJONER.

Reguleringshøyden i de store vatna i området er svært høy. Dessuten tappes til eks. Breivatn, som er endebasseng, stadig opp og ned gjennom hele året. Skader som følge av dette er at vegetasjon som naturlig hørte hjemme rundt vannet er borte. Og som følge av det igjen, er fuglebestanden som tidligere levde ved vatnet, borte. Men det er registrert at dersom vatnet er fullt i en lengre periode om sommeren, vokser det ganske raskt til med gras i vannkanten, noe som muligens kan føre til en forbedret økologisk tilstand rundt og i vannet. Det samme vil gjelde for de andre store vatna Det

igjen viser at det er nødvendig å justere utviklingen av utnyttelsesgrad ved kraftutbygging for i **noen** grad ta vare på miljøet. Skagerak hevder at reguleringshøyden er en del av selve konsesjonen og derfor ikke kan endres ved en vilkårsrevisjon. Det medfører ikke riktighet. Reguleringsvannstanden kan kreves regulert innenfor en viss tidsperiode.

Og da bør grensen for minstevann i de store vanna heves til 2,5m under HRV i perioden 15.mai til 15.september.

Vannkraft fremstilles av utbyggerne ofte som kraft uten forurensing. Slik er det ikke. Der vann tappes ned blottlegges vegetasjonsløs bunn som eksponert for lys produserer CO₂. Dette kan ikke unngås, men problemet kan reduseres mye ved at man tilstreber høy fyllingsgrad i den bare årstiden. Når bassenget er snødekt og ved lav temperatur er CO₂ utslippene små. At utslipp av CO₂ er noe som ikke kan unngås gjør også at man må være villig til og forpliktet til å gjøre mye mer med de miljøproblemene som kan gjøres noe med.

OPPRYDDING

Det flyter fortsatt store mengder stuv, røtter og stokker i Breivatn og Skjessvatn etter anleggstida for 50-60 år siden. Det medfører ofte problemer i forhold til fiske i vatna. Regulanten bør pålegges å rydde opp i disse forholda. Ferdsele på regulerede vann er i det hele vanskelig gjort ved regulering. Skiftende vannstand gjør det til dels farlig å ferdes på vatna utel merking av skjær og grunner. Regulanten bør, av hensyn til allmenheten, pålegges å utarbeide kart med dybder. Dybdene må relateres til fyllingsgrad som igjen må være kunngjort på lett tilgjengelig sted.

ALLMENNE INTERESSER/KULTUR.

Hadde denne utbygginga skjedd i dag, ville man stilt krav til arkeologiske undersøkelser. Hjartdal historielag har avdekket spor etter omfattende menneskelig aktivitet rundt Breivatn og Skjessvatn. Det er gjort funn av flere stokkbåter, opptil 1000 år gamle. Det er gjort funn av spinnehjul, kvartsittavslag fra steinalderen (bekreftet av arkeologer fra Telemark fylkeskommune) og mange, store slaggområder med rester av jernvinneovn. Ved siden av dette er det også registrert grav fra førkristen tid. Det er stor sannsynlighet for at det finnes mange flere spor etter fortida i og rundt dette vatnet. **Siden det ikke ble foretatt arkeologiske undersøkelser i samband med kraftutbyggingen, ber vi om at dette blir et krav i forbindelse med revisjonen.**

ALLMENNE INTERESSER/NATURVERN.

Hjartsjøvatnet som ligger i Gvammen i Hjartdal er et vatn med ulike fiskeslag. Her renner det kaldt tunnelvann rett ut i vatnet siden det ikke er noe elveløp som fører vannet fram til vatnet. Det bør undersøkes hvilke følger det får for fiskebestanden i vatnet. Det kommer også mye oppmalt fisk fra turbinene i kraftverket som ligger rett ved. Hvordan påvirker det fisken i vannet?

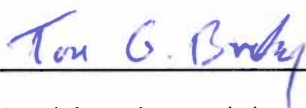
Det kalde vannet fra Hjartdal kraftstasjon har ødelagt den sentrale badeplassen i Hjartsjø. Med ny E-134trase, med rasteplass på samme sted, representerer kaldtvannet (22km. sek) fra kraftverket en stor miljømangel og akutt fare for ukjente/reisende badende. Her burde konsesjonæren pålegges å komme med avbøtende tiltak. De store mengdene med sprengstein fra pågående tunnelprosjekt i umiddelbar nærhet kunne med en molo forvandlet området til en turistperle og viktig

rekreasjonsplass for fastboende. Skagerak kraft planlegger jo også å drive ca. 2.8 km tunell i forbindelse det nye omsøkte Sauland kraftverk så her mangler det ikke på stein til molo!

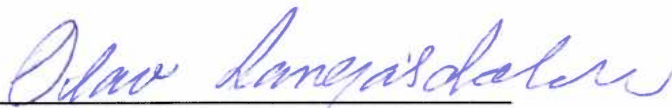
I Sauland er det registrert bestand med elvemusling. For å holde bestanden vedlike og aller helst øke forekomsten, må det være god gjennomstrømming av vann og da må man ha minstevannføring som sikrer dette. Trusselbildet er her kraftutbygging/regulering, vannføringsregime. Refr. Anita Kirkevold

Med tanke på en bærekraftig utvikling bør ha en ambisjon om forbedre det akvatiske biomangfoldet og dempe følgene av kraftutbyggingen som hele veien er den største negative faktoren når det gjelder miljøkvaliteten i og rundt vassdragene i Hjordal.

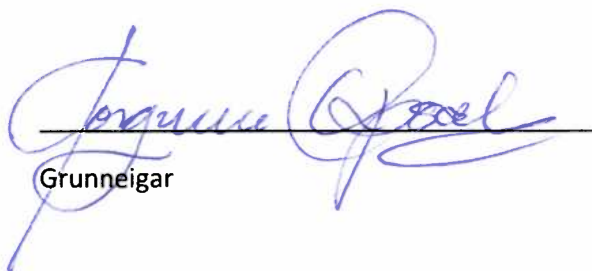
Hjordal 2.desember 2015

Hjordal nord Utmarkslag

Hjordal Bonde og Småbrukarlag

Grunneigar